
ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

Ольга Борисова

Резюме. Проведен теоретико-методологічний аналіз організаційно-правових основ неолімпійського спорту. Неоднородність структури сучасного спорту обумовлює необхідність аналізу регулювання громадянсько-правових відносин між керівними організаціями, спортсменами та іншими суб'єктами для ефективного рішення організаційних, фінансових, спортивних задач. Комплекс публічних зв'язей, складованих між різними суб'єктами спортивної діяльності, представляє собою предмет регулювання міжнародного спортивного права.

Ключевые слова: система організації та управління спортом, напрямки спорту, неолімпійський спорт, міжнародні та національні спортивні федерації, правове регулювання, стратегія розвитку.

Summary. The work is devoted to theoretico-methodological analysis of institutional framework of non-Olympic sports. The heterogeneity of the structure of modern sport necessitates analyzes of regulation of civil relations between the governing bodies, athletes and other stakeholders to effectively address organizational, financial, sports challenges. Complex public relations developing between the different actors of sports activities is the subject of the regulation of international sports law.

Keywords: system of organization and management of sports, directions of sports, non-Olympic sports, international and national sports federations, legal regulation, development strategy.

Постановка проблеми. Організаційно-управлінські основи сучасного спорту протягом останніх двох десятиліть зазнали істотних змін, що відбуваються під впливом як зовнішніх факторів, властивих світовому спорту (професіоналізація, комерціалізація, зближення професійного та олімпійського спорту, інтенсивні темпи розвитку неолімпійських видів спорту, розширення міжнародного календаря змагань тощо), так і внутрішніх, характерних для конкретної країни (місце спорту, законодавство, фінансування, матеріально-технічна база тощо) [3–8].

Сьогодні 70 % видів спорту належать до неолімпійських, що динамічно розвиваються, відповідають сучасним вимогам та є базою для розвитку олімпійського спорту. В Україні державна політика спрямована на створення сприятливих умов функціонування неолімпійського спорту як одного з основних напрямів, що регламентовано Законом України «Про фізичну культуру і спорт», Національною доктриною, державними програмами розвитку фізичної культури та іншими законодавчими актами. Проте бурхливе хаотичне формування численних федерацій у нашій країні (38 федерацій), що мають недавню історію розвитку, а механізми функціонування яких істотно відрізняються

від олімпійських, свідчать про надзвичайну важливість вивчення тенденцій і закономірностей розвитку нових популярних видів спорту в світі, їхньої історії й сучасного стану в Україні, а також необхідності розробки стратегії щодо розвитку неолімпійських видів спорту в нашій країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підстави стверджувати про актуальність розробки даної теми, а також про посилення наукового інтересу до проблем розвитку спорту. У сучасній теорії розглядаються питання структури сучасного спорту вищих досягнень у вигляді різних наукових напрямів, який є неоднорідним за складом суб'єктів і об'єктів діяльності [1–14].

Мета дослідження – аналіз особливостей функціонування організаційних основ сучасного неолімпійського спорту, а також механізму правового регулювання діяльності його структур.

Методи дослідження: аналіз, синтез і узагальнення; порівняння, зіставлення й аналогія; абстрагування, індукція, дедукція; моделювання; аналіз науково-методичної літератури та документальних джерел; системний підхід і структурно-функціональний аналіз; опитування й спостереження.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналізуючи соціальну сутність, протиріччя функ-

ціонування й історію розвитку організацій неолімпійського спорту, ми дійшли висновку, що основними причинами появи неолімпійського спорту, які визначили його сучасну структуру, є: прагнення та неможливість потрапити до олімпійської програми, необхідність взаємодії з МОК, швидкий розвиток спортивного руху, неминуча зміна інститутів спорту і його структури шляхом розширення видів спорту світу, що глобалізується, та розвиток традиційних видів фізичної активності різних народів. Отже, сучасний неолімпійський спорт розвивається у тісній взаємодії з сучасним олімпійським рухом (рис. 1), а саме формуючи єдине організаційно-правове поле функціонування, визначене ідентичністю керівних організацій [9–18].

Сьогодні в неолімпійському спорті сформована багаторівнева міжнародна структура, що об'єднує організації не тільки різних напрямів спорту (олімпійський, неолімпійський, професійний, адаптивний тощо), а й різної спрямованості, які виконують чітко розподілені функції (діяльність національних організацій та міжнародних спортивних федерацій). Крім того, у цій структурі відсутній єдиний керівний орган, функції якого частково бере на себе SportAccord [17], що координує діяльність щодо проведення міжнародних комплексних змагань як системоутворюючого чинника сучасного неолімпійського спорту (рис. 2).

Розглянемо неолімпійський спорт через призму правового регулювання міжнародної спортивної діяльності. Міжнародний спортивний рух є важливою складовою сучасного життя суспільства й міждержавних відносин, якому властиві інтегративні функції. Саме адекватність правового регулювання обумовлює ефективність системи органі-

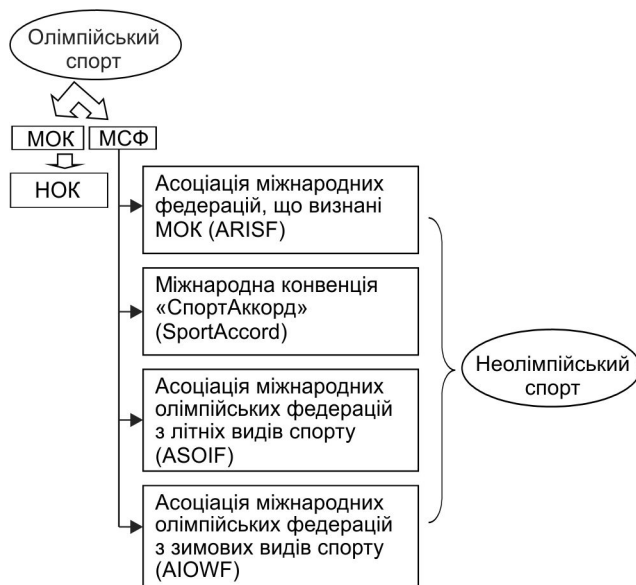

Рисунок 1 – Олімпійський і неолімпійський спорт у міжнародній системі

зації й управління неолімпійським спортом, а глобалізація спорту визначає формування системи міжнародного права, що має свої напрями, принципи, джерела тощо. Сьогодні в розвитку спорту беруть участь понад 200 країн світу, кожна з яких відрізняється суспільним і політичним ладом, національними ознаками, правовими та організаційними системами.

У ході аналізу спортивної галузі вченими [1, 3, 5] виділено такі напрями спортивної діяльності, у межах яких виникають правові відносини між суб'єктами права:

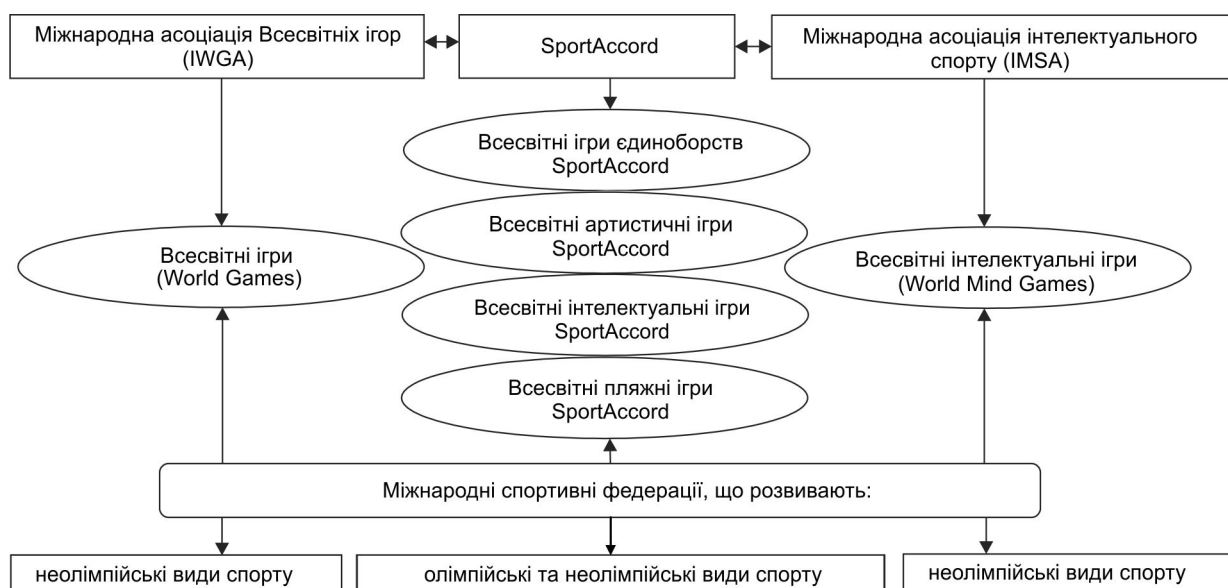

Рисунок 2 – Організаційна структура сучасного неолімпійського спорту

- участь міжнародних організацій загальної компетенції в міжнародному спортивному русі (ООН, Рада Європи тощо);

- діяльність міжнародних спортивних організацій, взаємодія їх з національними спортивними структурами (МОК, МСФ та ін.); діяльність держав, національних спортивних організацій, спортсменів та інших внутрішніх суб'єктів у міжнародних спортивних відносинах;

- організація й проведення міжнародних спортивних змагань, спортивних і спортивно-видовищних заходів, конференцій, симпозіумів;

- міжнародні трудові й пов'язані з ними відносини в сфері спортивного бізнесу (міжнародний рух трудових ресурсів – трансферт, оренда, інші види переходу спортсменів (тренера) з одного клубу (спортивного товариства) до іншого, а також діяльність спортивних агентів);

- міжнародна матеріальна підтримка й іноземні інвестиції у сфері спорту;

- міжнародна комерційна діяльність у сфері спортивної промисловості (організація спільних підприємств, що виробляють товари фізкультурно-спортивного та туристичного призначення, торгівля);

- відносини, пов'язані з міжнародною охороною прав інтелектуальної власності (права на товарні марки, спортивну й олімпійську символіку, радіо- і телеправа на спортивні заходи);

- міжнародні податкові відносини у сфері спорту; травматизм, спортивна медицина та страхування у міжнародному спорті;

- всесвітня антидопінгова політика й протидія застосуванню допінгу;

- міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю в сфері спортивних відносин; урегулювання міжнародних спортивних суперечок тощо.

Отже, виникає об'єктивна необхідність вирішення завдань оптимального функціонування й розвитку спорту на міжнародному рівні за допомогою правового регулювання відносин. Для підвищення ефективності організаційно-правового регулювання виділимо спрямованість нашої діяльності, а саме, об'єкт і предмет. Об'єктом виступає неолімпійський спорт на глобальному (міжнародному) і національному (окремих країн-учасниць) рівнях. Як предмет розглядається діяльність і поведінка людей – суб'єктів ринку (керівники, функціонери, спортсмени, тренери та ін.), а також відносини між міжнародними й національними, суспільними і державними організаціями різної спрямованості (спортивної, комерційної, наукової, медичної тощо) країн світу [1].

Міжнародні спортивні відносини, неоднорідні за своїм характером, можуть бути як внутрішньодержавними, що включають міжнародний (іноземний) елемент, так і міждержавними. Це обумовлює застосування норм міжнародного публічного

права, що регулює міждержавні відносини, і міжнародного приватного права, що охоплює відносини між приватними особами – організаціями й громадянами різної державної належності. У свою чергу, внутрішнє законодавство країни повинне сприяти зміцненню міжнародного спортивного правопорядку.

Важливим аспектом правового регулювання є визначення статусу суб'єктів: держав у сфері міжнародних спортивних відносин; національних спортивних організацій; спортсменів, тренерів, суддів та інших. Залежно від моделі функціонування спорту, у країні здійснюється регулювання трудових відносин. Правовими аспектами організації й проведення міжнародних спортивних змагань (як основного системоутворюючого чинника діяльності у спорті) є їхня регламентація, а саме правила й положення про змагання. Крім того, у спорті діють правові норми, що регулюють право інтелектуальної власності, оподаткування, протидія застосуванню допінгу, а також урегулювання міжнародних спортивних суперечок.

Сьогодні відзначається превалювання міжнародного права над національними законодавчими нормами, що найчастіше призводить до протиріч у законодавчій базі. Міжнародне право має рекомендаційний характер, але керівні національні спортивні організації, федерації, клуби у своїй діяльності керуються загальноприйнятими у світі правилами та статутами, законодавчими актами. Прикладом таких положень і актів у спорті є Олімпійська хартія МОК, Антидопінговий кодекс олімпійського руху, статут МСФ, регламенти й правила проведення змагань тощо. Отже, міжнародне право необхідно розглядати як якісно іншу правову систему, що відрізняється від внутрішньодержавного права, яке має різновиди: конституційне, господарське, трудове, адміністративне, цивільне, фінансове, цивільно-процесуальне, екологічне, кримінальне, кримінально-процесуальне, інтелектуальної власності.

Аналізуючи неолімпійський спорт, можемо констатувати, що основними організаціями, які визначають його правове поле функціонування на міжнародному рівні, є SportAccord, МОК, IWGA і спортивний арбітражний суд (Court of Arbitration in Sport, CAS), а правове регулювання базується на використанні норм законодавства Швейцарії, що обумовлено знаходженням штаб-квартири; конституцій/статутів, інструкцій та директив федерацій і організацій, правил та регламентів проведення змагань та відповідності зазначених документів вимогам, висвітлених у Олімпійській хартії; Меморандуму про розуміння; антидопінгового законодавства та відповідності його Всесвітньому антидопінговому Кодексу (World Anti-Doping Code). Обов'язковим є визнання виняткової сфе-

ри повноважень Спортивного арбітражного суду [9–18]. Так, у своєму Статуті (Конституції) і за допомогою дій IWGA підтримує й просуває принципи та цінності, що визначені Олімпійською хартією. Положення чесної гри (fair play) і чистоти спорту застосовуються й у Всесвітніх іграх. IWGA визнає Всесвітній антидопінговий кодекс (World Anti-Doping Code) і реалізує на практиці його Антидопінгові правила (Anti-Doping Rules) відповідно до норм і стандартів WADA (World Anti-Doping Agency). Відповідно до практики олімпійського руху розгляд та вирішення будь-якого конфлікту або суперечки у Всесвітніх іграх і/або інших діях здійснюється за допомогою Спортивного арбітражного суду. Діяльність IWGA здійснюється на підставі та регулюється наступними правовими документами:

✓ Статут (Конституція) Міжнародної асоціації Всесвітніх ігор (Constitution of the International World Games Association) визначає (разом з постановами та іншими документами керівних органів) фундаментальні принципи, функції, роль, напрями політики та процедури IWGA.

✓ Правила Всесвітніх ігор регламентують усі аспекти організації та проведення комплексних змагань, визначають роль і обов'язки IWGA, міста-організатора, їхнє співробітництво для організації та проведення Всесвітніх ігор.

✓ Антидопінгові правила прийняті та реалізуються IWGA відповідно до Всесвітнього антидопінгового кодексу (World Anti-Doping Code) і визначають напрями діяльності та процедури IWGA щодо боротьби із допінгом на Всесвітніх іграх.

✓ Меморандум про розуміння визначає відносини та напрями співробітництва між МОК та IWGA.

Таким чином, комплекс суспільних відносин, що складаються між різними суб'єктами спортивної діяльності, становить предмет регулювання міжнародного спортивного права. Міжнародні спортивні відносини неоднорідні за своїм характером і можуть бути як внутрішньодержавними, що включають міжнародний (іноземний) елемент, так і міждержавними. Це обумовлює застосування

норм міжнародного публічного права, що регулює міждержавні відносини, і міжнародного приватного права, яке охоплює відношення між приватними особами, організаціями й громадянами різної державної належності. Основними інститутами міжнародного права у неолімпійському спорті є міжнародне регулювання трудових і соціальних відносин; правові основи організації та проведення міжнародних спортивних змагань; міжнародно-правова охорона інтелектуальної власності; регулювання міжнародних податкових відносин; регулювання протидії застосуванню допінгу; регулювання боротьби зі злочинністю; регулювання розгляду та вирішенню міжнародних спортивних суперечок.

Висновки:

1. Система організації та управління неолімпійським спортом на міжнародному має вигляд відкритої системи, що знаходиться на стадії формування, а також багаторівневої структури, діяльність якої спрямована на організацію та проведення комплексних змагань, координацію діяльності міжнародних спортивних федерацій та інших спортивних організацій, розвиток видів спорту відповідно до ідеалів олімпізму.

2. Внутрішнє законодавство країни має сприяти зміцненню міжнародного спортивного правопорядку, а правове регулювання у країні – це процес впливу держави на суспільні відносини за допомогою юридичних норм (норм права), що базуються на предметі й методах правового регулювання. Глобалізація спорту обумовлює формування системи міжнародного права, яка визначає свої напрями, принципи, джерела тощо.

3. Застосування методологічного підходу дозволило не тільки проаналізувати і узагальнити з єдиних позицій наявні в літературі і світовому досвіді основи функціонування та напрями розвитку спорту, а й з'ясувати причини таких широко обговорюваних у науці питань, як формування й удосконалення національних систем спорту, проблем підготовки спортсменів високого класу, та визначити напрями подальших досліджень.

Література

1. Алексеев С. В. Международное спортивное право: учеб. для студ. вузов, обучающ. по направлениям 030500 «Юриспруденция» и 032101 «Физическая культура и спорт» / С. В. Алексеев; под ред. П. В. Крашенинникова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2008. – 895 с.

2. Андреев В. П. Особенности регулирования трудовых отношений в профессиональном спорте (на примере футбола) / В. П. Андреев // Спорт: экономика, управление, право. – 2003. – № 1. – С. 19.

3. Индустрия спорта: правовые условия развития. 25.04.2006. – [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://mps.marketds.ru/issue/nov2003/art25.shtml>.

4. Контрактная система найма и оплаты труда / сост. В. Н. Артышевский, Л. А. Мошкала. – К., 1991. – 38 с.

5. Кыласов А. Этносport. Конец эпохи вырождения: монография / А. Кыласов. – М.: Территория будущего, 2013. – 144 с.

6. Скачкова Г. С. Особенности регулирования трудовых отношений в области физической культуры и спорта / Г. С. Скачкова // Труд. право. – 2002. – № 5. – С. 69.

7. Уловистова Н. В. Трудовые отношения в профессиональном спорте / Н. В. Уловистова. – М., 2004. – С. 27.
8. Roudometof V. Transnationalism, cosmopolitanism and globalizations / V. Roudometof // *Current Sociology*. – 2005. – P. 35–113.
9. *About ARISF*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.arisf.org/news/members>.
10. *Anti-Doping Rules*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.
11. *ARISF Statutes*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.arisf.org/info/constitution>
12. *Constitution of the International World Games Association*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.
13. *International Olympic Committee*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу до журналу: <http://www.olympic.org/ioc>.
14. *Members*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sportaccord.com/en/about/index.php>.
15. *Memorandum of Understanding between the International Olympic Committee and the IWGA*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.
16. *Rules of The World Games*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.
17. *SportAccord* (Previously known as GAISF, the General Association of International Sports Federations). *Statutes*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.sportaccord.com/en/about/index.php>.
18. *Statutes of the International Mind Sports Association*. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.imsaworld.com/wp/statutes>.

References

1. *Alekseev S. V. International Sports Law: a textbook for university students studying in the areas 030500 «Jurisprudence» and 032101 «Physical Culture and Sports» / S.V. Alekseev / ed. by P. V. Krasheninnikov*. – Moscow: UNITY-DANA: Zakon i pravo, 2008. – 895 p.
2. *Andreev V. P. Features of regulation of labor relations in professional sports (for example, football) / V. P. Andreev // Sports: economics, management, law*. – 2003. – N 1. – P. 19.
3. *Sports Industry: legal conditions for development*. 25-04-2006. [Electronic resource] // Access mode: <http://mps.marketds.ru/issue/nov2003/art25.shtml>.
4. *The contract system of employment and wage / Comp. V. N. Artyshevsky, L. A. Moshkalo*. – Kiev, 1991. – 38 p.
5. *Kylasov A. Ethnosport. End of an era of degeneration [text]: monograph / Aleksey Kylasov*. – Moscow: The territory of the future, 2013 (Series «Public Library Alexander Pogorelsky»). – 144 p.
6. *Skachkova G. S. Features of regulation of labor relations in the field of physical culture and sports / G. S. Skachkova // Trud. pravo* – 2002. – N 5. – 69 p.
7. *Ulovistova N. V. Labor relations in professional sports / N. V. Ulovistova*. – Moscow, 2004. – P. 27.
8. *Roudometof V. Transnationalism, cosmopolitanism and globalization / V. Roudometof // Current Sociology*. – 2005. – P. 35–113.
9. *About ARISF*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.arisf.org/news/members>.
10. *Anti-Doping Rules*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.
11. *ARISF Statutes*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.arisf.org/info/constitution>.
12. *Constitution of the International World Games Association*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.
13. *International Olympic Committee*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.olympic.org/ioc>.
14. *Members*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.sportaccord.com/en/about/index.php>.
15. *Memorandum of Understanding between the International Olympic Committee and the IWGA*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.
16. *Rules of The World Games*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.theworldgames.org/the-iwga/governing-documents>.
17. *SportAccord* (Previously known as GAISF, the General Association of International Sports Federations). *Statutes*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.sportaccord.com/en/about/index.php>.
18. *Statutes of the International Mind Sports Association*. – [Electron resource] // Access mode: <http://www.imsaworld.com/wp/statutes>.